

Adviescommissie ruimtelijke kwaliteit

Jaarverslag 2023

Gemeente Heerenveen

hûsenhiem

Voorwoord

Met dit jaarverslag geeft hûs en hiem invulling aan de wettelijke verplichting om eens per jaar te rapporteren over de werkzaamheden van de adviescommissie ruimtelijke kwaliteit in uw gemeente. Dit verslag betreft het kalenderjaar 2023 waarin de advisering nog gebaseerd was op de Woningwet en de Monumenten- of Erfgoedwet. De adviescommissie bestaat uit deskundigen op het vlak van de ruimtelijke kwaliteit en monumentenzorg en is onderdeel van het bredere instrumentarium van de gemeente om vanuit het publieke domein de kwaliteit van de leefomgeving te bevorderen.

Sinds de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 zal de advisering vanuit hûs en hiem sterker gericht zijn op een integrale benadering van het brede begrip omgevingskwaliteit. Een belangrijke rol is daarbij weggelegd voor de ‘nieuwe’ Gemeentelijke Adviescommissie Omgevingskwaliteit, waarvan de leden door de gemeenteraad zijn benoemd. In de Verordening op de Gemeentelijke Adviescommissie Omgevingskwaliteit is wederom vastgelegd dat een jaarverslag dient te worden opgesteld.

In de Memorie van Toelichting op de Omgevingswet wordt omgevingskwaliteit als volgt omschreven: ‘Omgevingskwaliteit duidt op het belang van aspecten als cultureel erfgoed, architectonische kwaliteit van bouwwerken, stedenbouwkundige kwaliteit en kwaliteit van natuur en landschap. Het gaat daarbij zowel om de menselijke beleving van de fysieke leefomgeving als om de intrinsieke waarden die de maatschappij toekent aan de identiteit van gebieden en aan dier- en plantensoorten.’

Het college van B&W legt aanvragen voor aan de adviescommissie en de advisering richt zich ook tot het college. Beoordeling is gebaseerd op de door de gemeenteraad vastgestelde beleidskaders en criteria. Adviezen van de commissie worden vrijwel altijd opgevolgd, maar het college kán gemotiveerd afwijken. Als er door het college meermaals afgeweken wordt op een specifiek aspect zou dat voor de gemeenteraad aanleiding kunnen zijn om het beleid op dat aspect aan te passen.

In deze rapportage zijn herkenbare rubrieken opgenomen, die als geheel een goed beeld geven van de werkzaamheden van de lokale adviescommissie. In *Het jaar 2023 in vogelvlucht* beschrijven we hoe de commissie in 2023 was samengesteld en te werk ging. In de rubriek *Gemeentelijk beleid* beschrijven we hoe we zijn omgegaan met de door uw gemeenteraad vastgestelde beleidskaders. We ronden af met een samenvatting van de *Aanbevelingen*.

Dit verslag bevat de cijfers over aard en omvang van de aanvragen in uw gemeente, afgezet tegen het provinciale gemiddelde en ten opzichte van 2022 maar staat los van de financiële verantwoording. Voor nadere informatie daarover verwijzen wij u graag naar het algemeen jaarverslag van de gemeenschappelijke regeling hûs en hiem.

Graag gaan wij met u nader in gesprek. Wij stellen het zeer op prijs als u een keer één van de openbare zittingen van de adviescommissie bij kunt wonen. U bent van harte welkom. De commissieleden organiseren ook met genoeg een korte (fiets)excursie met raadsleden om samen te ontdekken en te bespreken hoe we de kwaliteit van de leefomgeving in de gemeente nog beter kunnen beschermen en bevorderen.

Namens uw adviescommissie omgevingskwaliteit,

Marc A. Visser,
voorzitter

Het jaar 2023 in vogelvlucht

De Gemeente Heerenveen is één van de 17 Friese gemeenten die de Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit van hûs en hiem hebben aangewezen als geïntegreerde welstands- en monumentencommissie. Na de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 is de naam van deze commissie gewijzigd in Gemeentelijke Adviescommissie Omgevingskwaliteit.

Commissie

De gemeenteraad van Heerenveen heeft bij de vaststelling van haar welstandsbeleid uitgebreid invulling gegeven aan de zogenaamde 'Kan-bepaling'. Dit betekent dat hûs en hiem lang niet alle aanvragen voor een omgevingsvergunning ter beoordeling voorgelegd krijgt. Dit verslag behandelt enkel (en geeft alleen zicht op) de aanvragen die wel door hûs en hiem beoordeeld zijn.

Lokaal worden de plannen binnen uw gemeente onder mandaat behandeld door twee adviseurs van hûs en hiem. Een van hen fungeert voor een periode van drie jaar als voorzitter van de zogenoemde lokale commissie. In verband met een planningswijziging is het voorzitterschap voor de lokale commissie van Heerenveen halverwege dit adviesjaar gewisseld. De secondant rouleert altijd per vier maanden. Alle adviseurs zijn onafhankelijk ten opzichte van de gemeentelijke organisatie en de aan hen voorgelegde plannen.

De samenstelling van de lokale commissie was in 2023:

- **Voorzitter**
ir. Wiepkjen Kingma (t/m augustus)
drs. Marloes Eskens (v.a. september)
- **Secondanten**
1e periode: drs. Marloes Eskens
2e periode: ir. Stefan Stienstra
3e periode: ir. Johan de Vries
- **Monumentendeskundige**
drs. Gertjan Timmer
ir. Gerrit Boschloo
drs. Marloes Eskens
- **Gemeentelijke ondersteuning**
Jan Beeksma

Werkwijze

De adviescommissie vergadert eens in de twee weken op het gemeentehuis van Heerenveen. De agenda wordt voorbereid door de ambtelijke dienst en alle relevante informatie wordt door de dienst beschikbaar gesteld. Van elke planbehandeling stelt de commissie een advies op voor het college. De gemeente zorgt voor het openbaar maken van de adviezen.

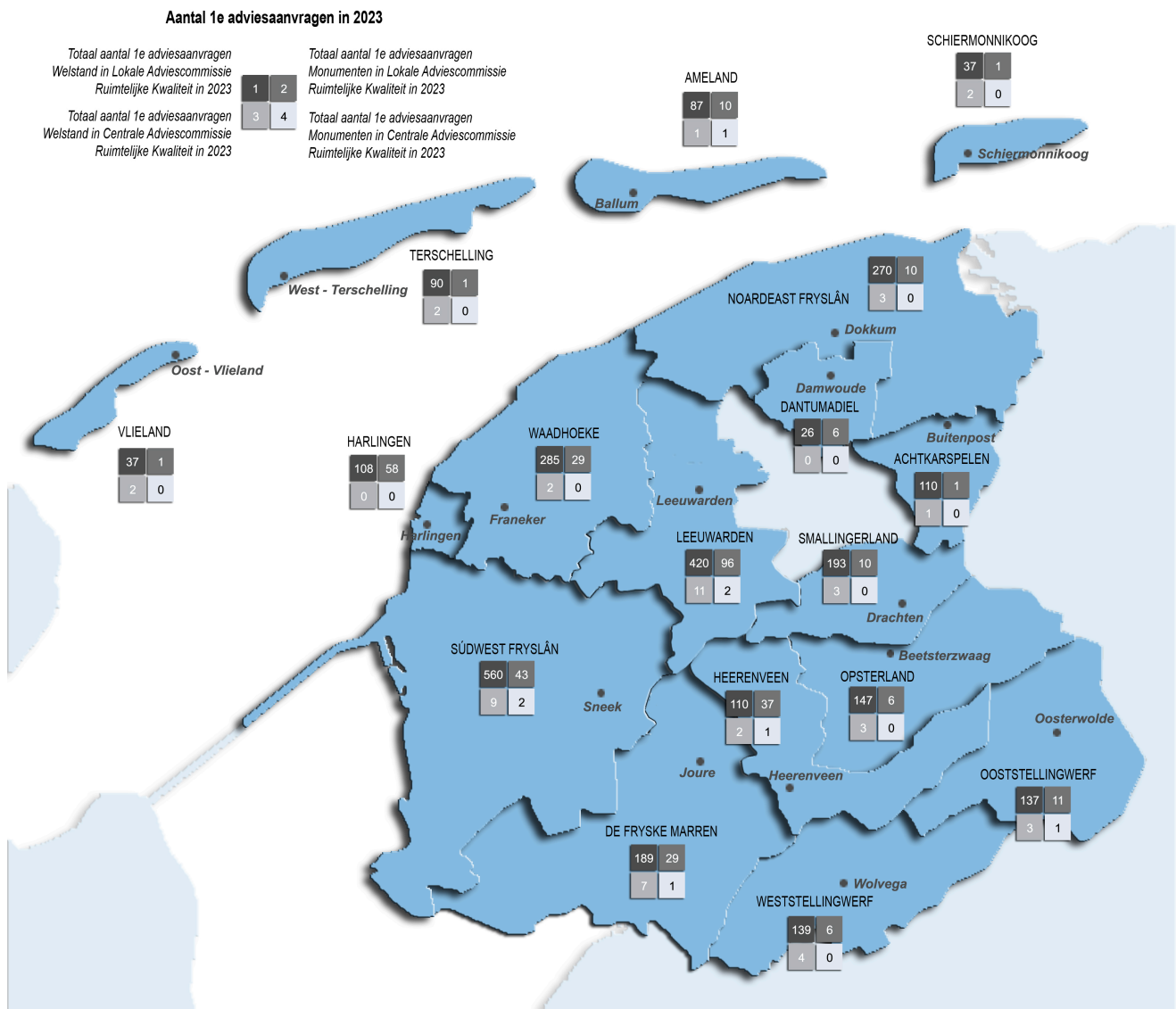
De commissie vergadert openbaar, tenzij er plannen aan de orde zijn die nog in een vertrouwelijk stadium zijn. De vergaderdatum en de agenda worden gepubliceerd op de gemeentelijke website. De werkwijze van de commissie is erop gericht de beoordeling van de plannen zoveel mogelijk in dialoog met de aanvrager te doen. In 2022 konden de vergaderingen gelukkig weer fysiek plaatsvinden. Het directe contact met zowel de gemeente ambtenaren als met de aanvragers draagt in grote mate bij aan een plezierig en efficiënt proces en bevordert daarmee de uiteindelijke kwaliteit van de plannen. Aanvragers kunnen fysiek aanschuiven, maar hebben ook de mogelijkheid om via een digitale verbinding deel te nemen aan de vergadering.

2023 in cijfers

De commissie heeft in 2023 in totaal 147 eerste adviesaanvragen behandeld, waarvan 37 monumentenaanvragen. Dat zijn er 27 minder ten opzichte van 2022. Op de overzichtskaart kunt u zien hoe de aantallen van eerste planbehandelingen over de gehele provincie verdeeld zijn.

Voor zover ons bekend werden in 2023 op acht na alle adviezen overgenomen door het college van B&W. Terugkoppeling van afwijking van het advies is voor de commissie waardevol omdat hiermee een goede afstemming gewaarborgd blijft tussen de advisering en de beleidsintenties van de gemeente.

Aanbeveling: De commissie adviseert u om afwijkingen van onze adviezen terug te (blijven) koppelen om goede afstemming te waarborgen tussen de advisering en de beleidsintenties van de gemeente.

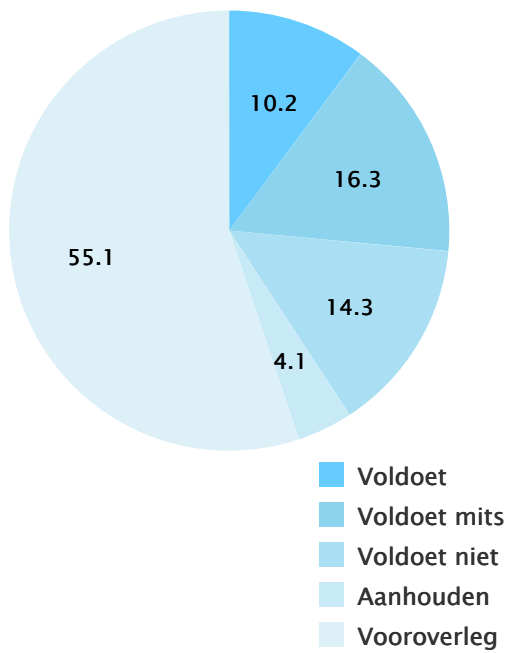

65%

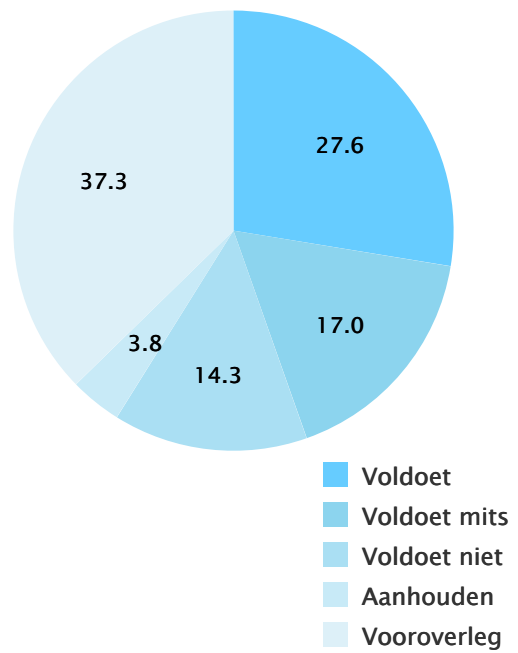
van de formele aanvragen kreeg in één keer een 'voldoet' of een 'voldoet mits' advies.

Met 31% was de groep aanvragen met een bouwsom tussen €25.000 en €100.000 de sterkst vertegenwoordigde categorie.

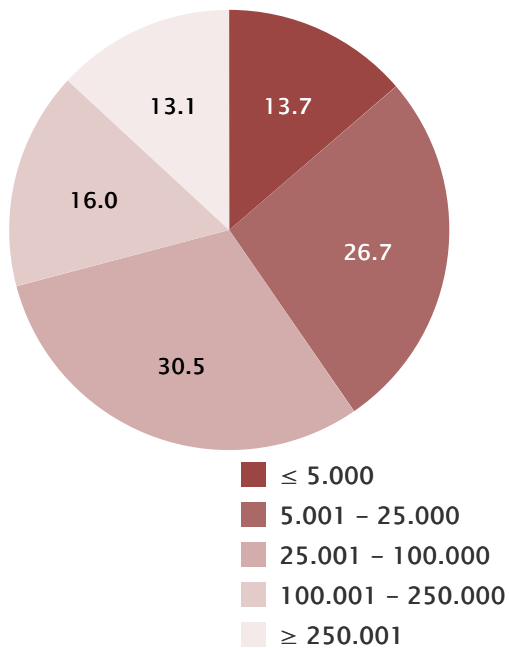
Percentage naar Aard van Advies Gemeente

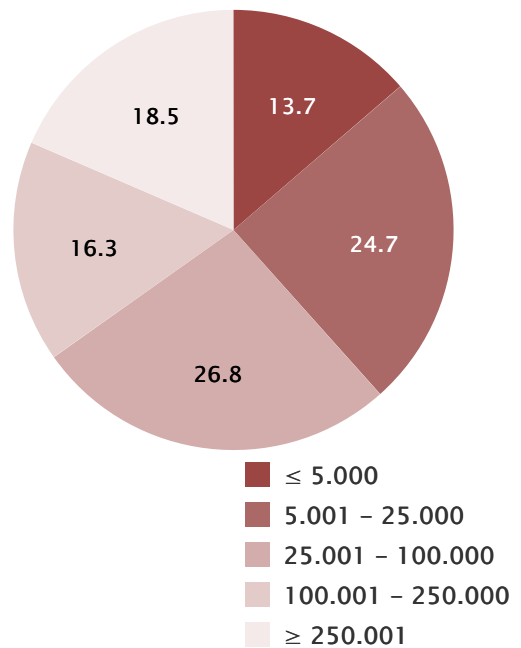
Percentage naar Aard van Advies Provinciaal

Percentage Adviezen naar bouwsom Gemeente

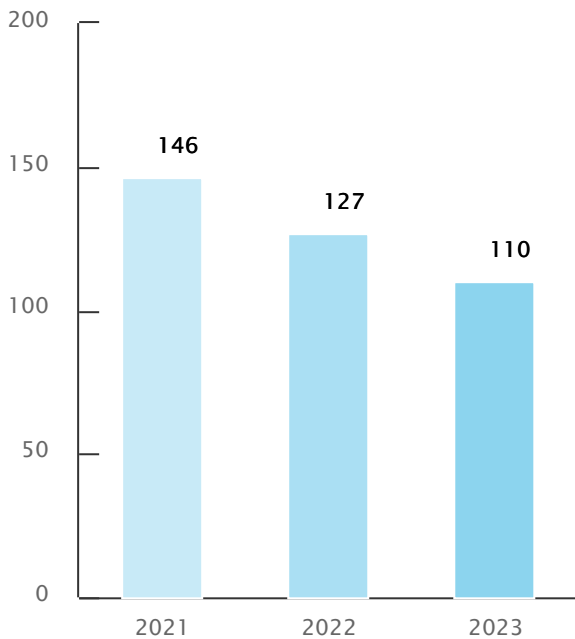
Percentage Adviezen naar bouwsom Provinciaal

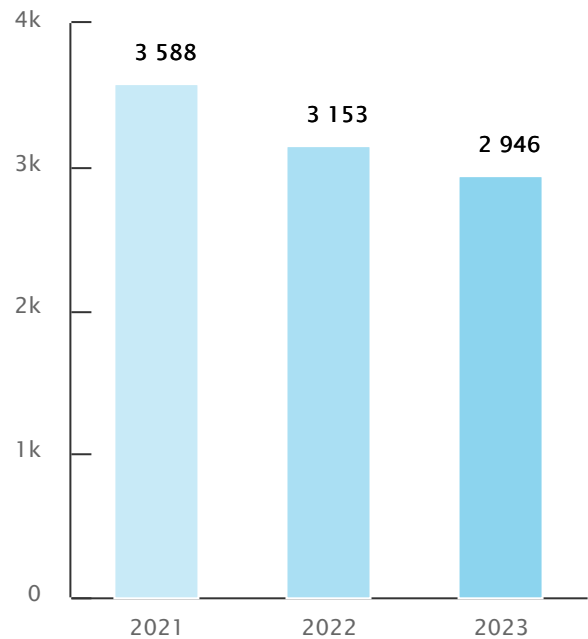
158

planbehandelingen werden in de vergadering toegelicht door de aanwezige initiatiefnemer of de ontwerper.

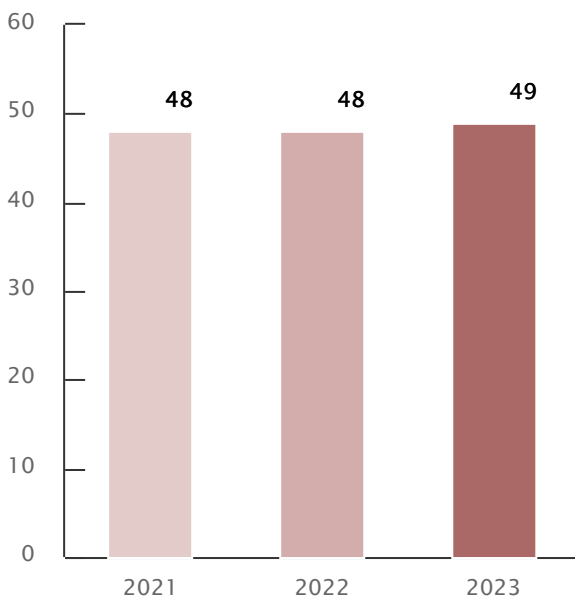
Aantal 1e Adviesaanvragen Gemeente

Aantal 1e Adviesaanvragen Provinciaal

Percentage bezoekers Lokale Commissie Gemeente

Percentage bezoekers Lokale Commissie Provinciaal

NIEUWE TABEL

	Gemeente Heerenveen			Provinciaal		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
1e welstandsadviesaanvragen	146	127	110	3588	3153	2946
behandelingen/welstandsaanvr.	1,95	1,98	2,27	1,97	2	1,91
1e monumentenadviesaanvragen	26	47	37	313	325	355
behandelingen/monumentaansvr.	2,15	1,72	2,03	1,65	1,78	1,76
totaal aantal 1e aanvragen	172	174	147	3901	3478	3301
adviesgelden (x € 1000)	39,6	41,0	48,2	1257	1090	1149,7

TABEL B

	Gemeente Heerenveen			Provinciaal		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Voldoet	27,3%	23,0%	10,2%	25,3%	24,6%	27,6%
Voldoet mits	15,1%	14,4%	16,3%	18,4%	17,6%	17,0%
Voldoet niet	9,9%	9,2%	14,3%	14,8%	13,3%	14,3%
Aanhouden	4,1%	4,0%	4,1%	5,1%	5,0%	3,8%
Vooroverleg	43,6%	49,4%	55,1%	36,4%	39,5%	37,3%

TABEL C

	Gemeente Heerenveen			Provinciaal		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
≤ 5.000	16,5%	12,9%	13,7%	19,7%	15,6%	13,7%
5.001 - 25.000	25,6%	24,2%	26,7%	26,2%	27,0%	24,7%
25.001 - 100.000	37,2%	40,3%	30,5%	24,0%	27,6%	26,8%
100.001 - 250.000	14,9%	14,5%	16,0%	13,5%	12,6%	16,3%
≥ 250.001	5,8%	8,1%	13,1%	16,6%	17,2%	18,5%

TABEL D

	Gemeente Heerenveen			Provinciaal		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
aantal vergaderingen	24	23	23	506	485	473
percentage plannen met bezoek	48%	48%	49%	47%	50%	50%
plannen met bezoek/vergadering	6,6	6,9	6,9	7,0	7,0	6,6
plannen met bezoek totaal	158	158	158	3558	3412	3134

Vooroverleg

Dit jaar werd bij 55% van de plannen gebruik gemaakt van de mogelijkheid van vooroverleg. Dat is 6% meer dan vorig jaar. Groot voordeel van het bespreken van plannen in een vroeg stadium is dat over cruciale ontwerpkeuzes kan worden overlegd zonder dat dit leidt tot wijziging van reeds uitgewerkte planaspecten. Niet alleen worden hiermee tijd en kosten bespaard, ook scheelt het teleurstelling of zelfs frustratie aan de kant van de aanvragers. Daarbij heeft men in een vooroverlegstadium nog geen druk van dwingende termijnen, waardoor er meer ruimte is om de besproken aandachtspunten niet enkel als op zichzelf staande kritiekpunten te verwerken, maar om ze mee te nemen als handvatten voor een sterk totaalontwerp. Ditzelfde geldt voor ruimtelijke plannen naast de concrete aanvragen omgevingsvergunning. Ook hier wordt de commissie graag in een vroeg stadium betrokken bij plannen omtrent de omgevingskwaliteit. Bij het ontwikkelen van nieuwe bestemmingsplannen, het vormen van beeldkwaliteitsplannen of andere initiatieven op stedenbouwkundig- of gebouwniveau, kan de gemeente gebruik maken van de expertise van hûs en hiem. Aandachtspunten, valkuilen en aanvullende ideeën kunnen in dat geval vanaf het begin van de planvorming worden meegenomen. Niet alleen kan hierdoor voorkomen worden dat in een eindfase alsnog wordt geadviseerd om fundamentele keuzes te heroverwegen, maar bovenal vergroten we op die manier gezamenlijk de eindkwaliteit.

Aanbeveling: De commissie adviseert u om het vooroverleg te blijven stimuleren en wil graag zo vroeg mogelijk betrokken zijn bij plan- en ontwerpprocessen.

Tussenoverleg

In een zogenoemd tussenoverleg kan met de commissie van gedachten worden gewisseld over het gegeven advies om gezamenlijk te zoeken naar mogelijke oplossingsrichtingen. Soms wordt hierbij door de aanvrager een aantal alternatieven getoond. Dit werkt efficiënt omdat hiermee direct inzichtelijk is welk effect de verschillende wijzigingen zullen opleveren.

De centrale adviescommissie

Veruit de meeste aanvragen kunnen onder mandaat door de lokale commissie worden afgehandeld, waarbij in sommige gevallen een plan wordt meegenomen om het met een grotere groep adviseurs te bespreken in de zogenoemde bureaucommissie. Plannen waarvoor door complexiteit, maatschappelijke impact of anderszins bijzondere aspecten een breder samengestelde commissie van belang is, worden voorgelegd aan de Centrale Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit van hûs en hiem. Hierin nemen naast architecten ook andere deskundigen plaats, zoals op het gebied van landschap, stedenbouw en monumentenzorg. Ook een burgerlid maakt deel uit van de Centrale Adviescommissie.

In 2023 zijn twee van de ons voorgelegde plannen behandeld in de Centrale Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit. Het ging om de volgende plannen:

- **Nieuwbouw van een woning te Bontebok**

Voor een nieuw te bouwen woning op een kavel die zich voornamelijk relateert aan de naastgelegen woning met een voor de omgeving een afwijkende architectuur, is in 2017 advies uitgebracht. Net als de belendende woning, voldeed het ontwerp op deze kavel destijds aan de voorwaarden voor 'bijzondere architectuur' waarmee kan worden afgeweken van de gebiedsgerichte criteria. In 2023 is in eerste instantie een op onderdelen gewijzigd plan voorgelegd aan de Centrale Commissie. Later in het jaar is een geheel ander ontwerp voor deze plek getoond, evenals in de Centrale Commissie. Ook voor dit laatste plan werd vanwege de locatie ruimte gezien om te verbijzonderen ten opzichte van de gangbare beeldtaal in het gebied. Wel is aandacht gevraagd voor een meer gebiedseigen kleurstelling. Ook is gewezen op het belang van een goede inbedding in het landschap, waarbij zogenoemde 'vertuining' moet worden voorkomen.

- **Renovatie Belvédère toren, Oranjewoud**

Meer nog dan de toren betreft de aanvraag het herstel van de berg van Brongerga waarop de uitkijktoren is gebouwd. De berg is aan erosie onderhevig, wat ook invloed heeft op de fundering van de toren. Zowel toren, berg als het perceel 'Tjaarda's Bos' zijn aangewezen als rijksmonument.

De commissie onderkent nut en noodzaak van het herstel, maar de voorgestelde aanpak doet te veel afbreuk aan het oorspronkelijke beeld van de toren op de berg. Een meer ingetogen aanpak waarbij de natuurlijke uitstraling van de berg zelf behouden blijft en ook de manier waarop de toren tussen de boomtoppen uitsteekt, zal de bestaande waarden beter respecteren.

Overige advisering

In dit verslagjaar heeft u als gemeente hoofdzakelijk ons advies gevraagd ten aanzien van de reguliere advisering. Uiteraard zijn wij ook voor advies beschikbaar waar het andere zaken omtrent de ruimtelijke kwaliteit betreft. Zo kunt u ten aanzien van nieuw vast te stellen beleid (zoals beeldkwaliteitsplannen) ook in de ontwikkelingsfase onze expertise inzetten, zowel op inhoudelijk gebied als wat betreft toetsing op praktische toepasbaarheid. Ook bij het vormgeven van invulling aan de omgevingswet staat hûs en hiem tot uw beschikking.

Aanbeveling: De commissie biedt haar expertise breed aan ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit, ook ter ondersteuning in de ontwikkelingsfase voor nieuw beleid.

Overige activiteiten

In Oranjewoud staat veel te gebeuren en om de ontwikkelingen in goede banen te leiden werkt de gemeente Heerenveen aan een gebiedsvisie voor Oranjewoud. Daarvoor heeft de gemeente in september 2023 de adviseurs van hûs en hiem en de rce gevraagd om met bureau Ginder mee te denken over de ruimtelijke waarde en betekenis van Oranjewoud.

Oranjewoud bezit een heel kenmerkend cultuurlandschap, waarbij de vraag niet alleen is hoe hiermee rekening kan worden gehouden, maar vooral ook hoe de cultuurhistorie van Oranjewoud vanaf het begin bij de planvorming zou kunnen worden betrokken. Wij bepleiten om cultuurhistorie als vertrekpunt te nemen en als basis bij de planvorming.

Wij hebben geadviseerd om allereerst een cultuurhistorische analyse van Oranjewoud te laten opstellen en op basis daarvan de waarden van Oranjewoud te benoemen, om vervolgens de vraag te beantwoorden wat Oranjewoud zo bijzonder maakt en wat de beoogde functies van het gebied zouden moeten zijn.

In het oog springend

Als we de reeks adviesaanvragen van 2023 overzien dan valt ons het volgende op:

- De wereld ontwikkelt zich continu. En hoewel verbetering daarin altijd het uitgangspunt is, leiden sommige innovaties ook tot neveneffecten die niet altijd positief zijn. Ook op de omgevingskwaliteit kunnen vooruitstrevende ontwikkelingen impact hebben, bijvoorbeeld doordat installaties nodig zijn. Zonnepanelen zijn al lang niet meer een nieuw fenomeen in het straatbeeld en tussen de adviesaanvragen zien wij steeds vaker voorstellen voor het plaatsen van een buitenunit voor een warmtepomp. Zeker in bestaande situaties wordt vaak in eerste instantie gezocht naar een installatiewijze en -positie waarbij de ingreep zo klein mogelijk en daarmee de kosten zo voordelig mogelijk zijn. De impact van het totaal van al deze individuele ingrepen op het omgevingsbeeld is echter groot, waardoor verrommeling van de omgeving dreigt te ontstaan.
- Niet alleen op individueel vlak neemt de behoefte aan installaties toe. Ook netbeheerders zijn aan het uitbreiden om met nieuwe ontwikkelingen mee te gaan. Er is behoefte aan nieuwe en grotere transformatorstations en meer lokaal aan nieuwe transformatorkasten. Nut en noodzaak kunnen hierin al snel de overhand voeren waardoor het belang van een goede omgevingskwaliteit ondergeschikt dreigt te worden. Maar wanneer in een vroeg stadium gezamenlijk wordt gezocht naar de beste locatie en een goede inpassing, kunnen nut en omgevingskwaliteit hand in hand de leefbaarheid vergroten.

Aanbeveling: Aanvullend beleid ten aanzien van de positie en uitstraling van installaties als zonnepanelen en warmtepompunits is van belang om verrommeling van het omgevingsbeeld te voorkomen.

Aanbeveling: Door als gemeente in een vroege fase contact te hebben met netbeheerders, kan op tijd invloed worden uitgeoefend op de plek en wijze waarop aanvullende installaties in het openbaar gebied tot stand komen. Als uw adviseurs omgevingskwaliteit dragen wij hier graag in een vroeg stadium aan bij.

Gemeentelijk beleid

De commissie beoordeelt de plannen voor bouwwerken op basis van de welstandscriteria. Als het gaat om een monument, wordt beoordeeld of de monumentale waarden van het pand in voldoende mate worden gerespecteerd en brengt de commissie een gecombineerd welstands- en monumentenadvies uit. De advisering vindt steeds plaats binnen de bouwmogelijkheden van de bestemmingsplannen.

Welstandsbeleid

De beleidsnota van de gemeente bevat gebiedscriteria, criteria voor kleine bouwplannen en objectgerichte criteria voor bijvoorbeeld winterserres. Naast de nota zijn ook aanvullende criteria opgenomen in onder meer beeldkwaliteitsplannen en richtlijnen voor reclame in het centrumgebied.

Het door de gemeenteraad vastgestelde beleid voor ruimtelijke kwaliteit en monumentenzorg is naar onze mening over het algemeen goed toepasbaar. Wel geven wij u de volgende aanbevelingen mee, die in het jaarverslag van 2022 nader zijn toegelicht:

Aanbeveling: De commissie beveelt aan om het beleid aan te passen aan de huidige transitiebehoefte naar een meer duurzame leefomgeving en daarbij helder onderscheid te maken tussen gebieden waar de waarden van het traditionele beeld de overhand blijven houden en gebieden/situaties waar meer ruimte is voor nieuwe ontwikkelingen. Hûs en hiem denkt hierover graag met u mee.

Aanbeveling: Wij adviseren u om de criteria voor zonnepanelen meer specifiek te maken, zodat bij een verdere toename van deze elementen in het omgevingsbeeld een zorgvuldige inpassing gewaarborgd is.

Aanbeveling: Wij bevelen aan om de welstandsnota aan te vullen met beeldmateriaal ter verduidelijking van het beleid en als inspiratie voor de aanvragers.

Erfgoedbeleid

Naast de panden die vanuit het rijk een beschermde status hebben gekregen als rijksmonument, heeft de gemeente Heerenveen voor een groot deel van haar grondgebied relevante objecten aangewezen als gemeentelijk monument. Sommige gebieden maakten ten tijde van de aanwijzingen nog geen onderdeel uit van de gemeente Heerenveen. Hier geldt dat er vooralsnog geen objecten zijn aangewezen als gemeentelijk monument. Panden die waardevol zijn voor het omgevingsbeeld zijn daardoor nu nog niet beschermd, waarmee de kans bestaat dat ze verloren gaan voordat hun waarde op papier is bevestigd. In algemene zin geldt dat de waarde van panden vaak pas mettertijd inzichtelijk wordt. Een regelmatige (her)inventarisatie is daarom van belang, waarbij ook aandacht is voor cultuurhistorisch waardevolle objecten uit de naoorlogse periode.

Aanbeveling: We bevelen aan het erfgoedbeleid voor alle dorpen en het gehele buitengebied gelijkwaardig en van gelijke waarde en kwaliteit te maken door de cultuurhistorische verkenning, de inventarisatie en de aanwijzing van gemeentelijke monumenten uit te breiden met de nog niet onderzochte delen van de gemeenten.

Aanbeveling: Een regelmatige (her)inventarisatie van waardevolle panden is van belang, met daarbij ook aandacht voor de cultuurhistorisch waardevolle objecten uit de naoorlogse periode.

Handhavingsbeleid

Wanneer een bouwplan niet past binnen het gemeentelijk beleid, zal de aanvrager moeten schakelen in verwachtingen en wensen. Op zichzelf is dit al even slikken, maar wanneer in de omgeving voorbeelden te zien zijn waar een soortgelijk plan wél is gerealiseerd, ontstaat er niet zelden onbegrip en frustratie. Zonder gedegen handhavingsbeleid kan het gevoel ontstaan dat het aanvragen van een vergunning enkel tot beperkingen leidt. Daarbij kan het voorkomen dat een ongewenste situatie dusdanig vaak wordt gerepeteerd (in de veronderstelling dat het op die manier mag) dat een nieuw overheersend omgevingsbeeld ontstaat dat aan kwaliteit heeft ingeboet. Onder andere bij kleine bouwplannen als dakkapellen en erfafscheidingen bestaat dit risico.

Aanbeveling: De commissie adviseert u om ten aanzien van welstand een meer actief handhavingsbeleid te voeren.

Kwaliteitsbeleid onder de Omgevingswet

De komst van de Omgevingswet biedt de mogelijkheid om de beleidskaders te integreren. Met de ingang van de Omgevingswet worden huidige regels voor gemeentelijk erfgoedbeleid en welstandsbeleid in de basis gewaarborgd in de zogenoemde 'bruidsschat'. Maar de gemeente heeft ook ruimte om zelf invulling te geven aan een passend omgevingsplan. De gemeenteraad kan daarin aangeven voor welke vergunningplichtige activiteiten advies door de gemeentelijke adviescommissie verplicht is. Dit biedt goede kansen voor een meer integrale advisering.

Aanbeveling: De commissie adviseert u om bij het ontwikkelen van kwaliteitsbeleid samenhang aan te brengen tussen de verschillende instrumenten zoals de omgevingsvisie, het omgevingsplan en mogelijk ook een kwalitatief omgevingsprogramma.

Aanbeveling: De commissie biedt haar expertise breed aan ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit, ook ter ondersteuning in de ontwikkelingsfase voor nieuw beleid.

Aanbevelingen

In dit jaarverslag hebben we verschillende aanbevelingen geformuleerd. We vatten ze hier nog een keer samen:

- De commissie adviseert u om afwijkingen van onze adviezen terug te (blijven) koppelen om goede afstemming te waarborgen tussen de advisering en de beleidsintenties van de gemeente.
- De commissie adviseert u om het vooroverleg te blijven stimuleren en wil graag zo vroeg mogelijk betrokken zijn bij plan- en ontwerpprocessen.
- Door als gemeente in een vroege fase contact te hebben met netbeheerders, kan op tijd invloed worden uitgeoefend op de plek en wijze waarop aanvullende installaties in het openbaar gebied tot stand komen. Als uw adviseurs omgevingskwaliteit dragen wij hier graag in een vroeg stadium aan bij.
- Aanvullend beleid ten aanzien van de positie en uitstraling van installaties als zonnepanelen en warmtepompunits is van belang om verrommeling van het omgevingsbeeld te voorkomen.
- De commissie beveelt aan om het beleid aan te passen aan de huidige transitiebehoefte naar een meer duurzame leefomgeving en daarbij helder onderscheid te maken tussen gebieden waar de waarden van het traditionele beeld de overhand blijven houden en gebieden/situaties waar meer ruimte is voor nieuwe ontwikkelingen. Hûs en hiem denkt hierover graag met u mee.
- Wij bevelen aan om de welstandsnota aan te vullen met beeldmateriaal ter verduidelijking van het beleid en als inspiratie voor de aanvragers.
- We bevelen aan het erfgoedbeleid voor alle dorpen en het gehele buitengebied gelijkwaardig en van gelijke waarde en kwaliteit te maken door de cultuurhistorische verkenning, de inventarisatie en de aanwijzing van gemeentelijke monumenten uit te breiden met de nog niet onderzochte delen van de gemeenten.
- Een regelmatige (her)inventarisatie van waardevolle panden is van belang, met daarbij ook aandacht voor de cultuurhistorisch waardevolle objecten uit de naoorlogse periode.
- De commissie adviseert u om ten aanzien van welstand een meer actief handhavingsbeleid te voeren.
- De commissie adviseert u om bij het ontwikkelen van kwaliteitsbeleid samenhang aan te brengen tussen de verschillende instrumenten zoals de omgevingsvisie, het omgevingsplan en mogelijk ook een kwalitatief omgevingsprogramma.
- De commissie biedt haar expertise breed aan ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit, ook ter ondersteuning in de ontwikkelingsfase voor nieuw beleid.

Colofon

hûs en hiem
adviseurs omgevingskwaliteit

Johan Willem Frisostraat 1
8933 BN
Leeuwarden

058-2337930
www.husenhiem.nl
husenhiem@husenhiem.nl